

Йордан Йовков

Гълъбът на прозореца

С трион в едната ръка (той го държеше тъй, като че ей сега ще почне да реже) и с брадва, праметната на другата, чичо Митуш заоглежда салкъма пред господарската къща. Голямо дърво – черен дебел дънер, черни дебели клони, нагърчени, извити, а над тях, на купчини, на купчини, изрядко, както е у остарелите дървета – млади зелени листа и бял цвят. Припичаше слънце, около миризливите бели цветове бръмчаха пчели. Чичо Митуш мина от другата страна и пак дигна очи.

– Ще глътнеш дървото, ей! – обади се отзад Галунка и високо се засмя. Тя се смееше понякога тъй – от сърце, радостно. Очите и тогаз светеха и на едната и буза се явяваше трапчинка. Какво си се загледал в салкъма, чичо Митуше? Какво ще правиш?

– Ще го отсека! – троснато отвърна чичо Митуш, но се усмихна и добави: – Не ща, не ща, няма да го отсека, таквоз дърво отсича ли се? Няма да го отсека аз, ами ще отрежа ей там ония клони, дето се въвират в керемидите, та ги трошат. Васил откога още ми е заръчал. Доде найсетне време да свърша и таз работа.

Той донесе стълба, опря я върху дънера на салкъма и като се опираше с две ръце на нея, готов вече да се качи, каза:

– Чуй, Галунке, чуй какво ще ти кажа. Ела де, ела по-близо! – Галунка пристъпи две-три крачки към него. – Ако намеря пари, какво ще ги правим? На мене половината и на тебе половината.

– Какви пари? Де ако ги намериш?

– Горе, на дървото.

Галунка изгледа чича Митуша и сви устни.

– Ей, чичо Митуше, ти какво... Да копаяш земята, разбирам, а то... на дървото. Че парите да не растат по дърветата като круши, ей?

Тя се позавъртя, метна едната си коса през рамото си и ситно-ситно се засмя.

– Смееш се ти, ама нищо не знаеш – каза чичо Митуш и се пусна от стълбата. – Чакай да ти разправа аз тебе. Слушай, ей там на оная поляна, виждаш ли я, оная поляна, до пътя? Там имаше село. То какво село беше – пет-шест турски къщи и две-три цигански, – ама все пак село. Имаше един циганин Махмуд, все гол, все гладен, все му студено. Обикаляше около къщите, около плетищата и дето види дръвче, чуканче, клечка – събира ги. Та тоя Махмуд дохадя тук, под тоя салкъм, вижда, че на върха има един сух клон, и се примолва на стария господар, на хаджи Петра, да го отсече, та да се огресс децата си. „Добре – рекъл хаджи Петър, – отсеци го.“

Махмуд се качил и го отсякъл. Добре, но забелязал, че докато удрял

с брадвата, нещо дрънчи. Погледнал – там, дето отсякъл клона, се отворила хралупа – и видял овчарска вулия, а в нея – пари, лири. И май с циганин, да си иде я, не – спрял се под дървото да брои парите. Ето че иде хаджията.

– Ха сега де! – засмя се Галунка.

– Отде взема тези пари бре? – рекъл. – От дървото ли? Те са мои, аз съм ги оставил там. Дай сам парите! – Взел парите, нахокал го и го изпъдил, че не му дал дори и клона, дето го бил отсякъл.

– И клона не му дал! – каза Галунка. – Е, толкоз вече пък! Ама дядо хаджи беше голям скъперник.

Чичо Митуш започна да се качва по стълбата. Когато беше вече горе и главата му се подаде над покрива, гълъбите, които бяха там и се припичаха на слънце, избягаха и се насъбраха навърх покрива. Те бяха много, от всякакъв цвят, повечето бели. Само един гълъб, също бял, едър, не се помръдна от мястото си, попроточи шия, погледна с едно око чичо Митуша и след туй, като зарови глава в разрошената перушина на гърдите си, задряма пак. Чичо Митуш погледна тоя гълъб, нещо като че мина през ума му, нещо като че искаше да си спомни, но не дочака да разбере що е, а свирна, както правят децата, и махна с ръка. Гълъбите хвъркнаха. Едрият бял гълъб остана за един миг сам, поогледа се и хвъркна и той, като силно изцапа с крилата си.

– Идете да похвърчите! Идете да се поразходите! – каза чичо Митуш и проследи с очи гълъбите.

От стълбата той премина на дървото и най-напред се огледа – цялото поле, зелено, равно, се виждаше. На едно място пасяха коне, до тях вървяха два-три щърка. Чичо Митуш се залови за работа, трионът заскрибуца.

Не се мина много и чичо Митуш беше пак под дървото. Около покрива на чардака беше светнало – дървото там беше окастрено. По земята, покрита и без това с окапал цвят, бяха нападнали съчки и листа. Галунка дойде да премете.

– Омърси ми двора – каза тя и се наведе да мете, а чичо Митуш занесе клоните и ги хвърли върху дървата. – Е, къде ти са парите! – каза Галунка.

– Парите... Парите ги взел хаджи Петър, нали ти казах. Бог да го прости. Като че приближава, Галунке, да се изпълни една година, откакто се помина. – Чичо Митуш се загледа нагоре и каза: – Гледай! Гледай какво правят сега гълъбите!

След като бяха ходили до кладенците или до нивите, гълъбите се

връщаха, но не бързаха да кацат, а се въртяха около къщата и се издигаха все по-нависоко. Ту един, ту друг от тях се поспирваше, опваше крилата си и отведнаж започваше да се премята презглава надолу. След като доста време падаше тъй като убит, той се спираше, оправяше се и започваше да хвърчи пак, като бързаше да стигне другите.

– Чувал съм – каза чичо Митуш, – че имало хора, които изнасяли големи казани вода и вътре във водата гледали как се премятат гълъбите. Тъй било по-хубаво. А старият господар, хаджи Петър, си стоеше на чардака и оттамей ги гледаше.

– Тъй беше – някак замислено каза Галунка.

– Чичо Митуш извади цигара и запуши.

– Начасничев човек беше хаджи Петър – започна той. – Кога добър, кога лош беше, ама пак добро сърце имаше, милозлив беше. Аз да ти кажа как той взе да въди гълъби. Отивахме веднаж в града, аз карах конете. Като додохме там, наспоред Сърнено, срещнахме една бабичка, носи два гълъба. Два бели гълъба. Какви са тез гълъби? – попита каджи Петър, а аз спрях конете.

Купих ги – казва. – Мене ми трябваше един, ама ми дадоха два, че на чифт ги продават. Момчето ми е болно, уплаши се, че щеше да го претъпче кон, та ми казаха да взема сърце от гълъб, докато е още жив, и да му го дам да го глътне.

Ей боже, като почервеня онзи хаджи Петър, като кипна! Дигна бастуна, ще я пребий. Ти – казва – каква си, не те ли е срам, не те ли е грях. Сега ще те убия! Дай сам гълъбите...

Бабата се разтрепера, даде ги. А като ти е било болно детето – каза хаджи Петър, – на ти пари да го цериш – и и даде два наполеона. Два наполеона златни, на онуй време те бяха много пари. Та оттогаз хаджи Петър завъди гълъбите. Отнапреж имаше само преметачи, а после купи всякакви, имаше ги разни: карабаши – черни, гьоклии – сини, кабащи – бели, с мънички човчици като оризено зърно; кула – червени, пал – керемиденочервени. Имаше ги всякакви, разни... Имаше едни, казваха се фенерлии. Те кога гукаха, разтваряха опашките си като фенери. Хаджи Петър се залисваше много с тези гълъби. Току се катери по гълъбарниците им, лови ги, гледа ги отдолу, отгоре или ще отскубне някое перо от опашката им и ще ги пусне. Не знам какво правеше, лекуваше ли ги, що ли. А най-често седетеей там на чердака и ги гледаше.

– Тъй беше – още по-замислено каза Галунка. – Кога беше болен, аз му шетах. Веднаж отворих прозореца и кацна там един гълъб, един бял гълъб. На другия ден пак доде – занича навътре и гледа, гледа. „Дядо,

рекох, виж гълъба, на хубаво е, ще оздравяш!“

– А той какво каза?

– Нищо не каза. Нищо не каза, но оттогаз насетне все ме караше да отварям прозореца и чакаше да доде гълъба. А като додеше, не снемаше очи от него. Как го гледаше!...

– Вески ден ли дохадяше?

– Не всеки ден. Но все се случваше да доде. А веднаж...

– Какво веднаж?

– Веднаж, както гледаше гълъба, дядо хаджи заплака. Видях как една сълза се изтърколи от очите му. След два-три деня се помина.

Чичо Митуш гледаше към земята и мълчеше.

– И какъв беше? – запита след малко той. Гълъбът, дето дохадяше, какъв беше?

– Гълъб... Бял, хубав гълъб, едър...

– Може да е бил същият – прошепна като на се бе ей чичо Митуш. – Може да е бил същият, дето го отървахме от ножа, от бабата. Аз одеве като че го видях на керемидите. Защо не, гълъба живеемного, може да е бил той. На тоя свят всичко може. Може – повтори той и взе да прибира триона и брадвата си.

Чичо Митуш си отиде към дама, Галунка и тя се прибра в къщи. Наближи обяд, слънцето припече повече, пчелите около цъфналия салкъм бръмчаха като че имаше рой. Тихо беше, по земята пълзяха тъмни сенки – явили се бяха посред чистата синина на небето бели пухкави облаци.

Галунка излезе на чардака. Изведнаж гълъбите се разхвърчаха и се пръснаха настрани. „Пак чичо Митуш ги плаши“ – помисли си тя, но в същия миг кокошките се разкряха, нещо изфуча, стрелна се отгоре и отведнаж сред двора, дето пищяха кокошки и токачки, Галунка видя голяма сива птица с големи крила. Тя позатрепка два-триж близо до земята и пак бързо като стрела се издигна нагоре.

Галунка изтича надолу по стълбите. Ястребът вече отлиташе. Силен гръм се чу откъм дама. Ястребът трепна с едното си крило, слезе малко по-ниско и пак тъй плавно, както по-рано, продължи да се отдалечава. От дама изскочи чичо Митуш, гологлав, с пушка, изтича на няколко крачки, споря се и се загледа подир ястреба.

– Да го убий чума, да го убий! – викаше Галунка. – Отде се взе таз гад, що пилета ми изяде Как се спусна... Докато го видя, се спусна И аз се уплаших... Да пукне! Тез пилета, дето ги яде на гърлото му да останат! Я виж ги пилетата... пръснали се като...

Квачките още не можеха да се успокоят. Токачките търчаха ту насам, ту нататък и все крещяха Две-три мисирки, оскубани по шиите, изнемощели не виждаха сякаш пилетата си, които се събираха около им, и гледаха с тъпи замаяни очи. Галунка гледаше ту тази, ту онази клочка, като се мъчеш да познае дали ястребът не е грабнал пак някое пиле. Като заничаше тъй, до дървата, под зелените клони, които беше оставил там чичо Митуш, тя видя нещо бяло. Погледна по-добре – гълъб. Тя го взе на ръката си – гълъбът беше топъл, но не трепна. Очите му бяха затворени със синкава ципа и само на края, като една чертица, бяха отворени. Гълъбът сякаш заспиваше.

– Чичо Митуше! – извика Галунка развълнувана и издигна гълъба – я виж какво направил орелът, убил гълъба. Няма нийде рана, а умира.

Чичо Митуш не се обърна. Той все гледаше подир ястреба, който, смален вече като една точица, едвам се виждаше над тъмнозелените ниви.

– Видя ли как превъртя крилото си – каза чичо Митуш, – сачмите минаха покрай сам него. Той ще ми доде още веднаж...

Едвам сега той се обърна към Галунка, пое гълъба от ръцете и и взе да го разглежда.

– Няма рана, а умира – каза Галунка.

– Ударил го с крилото си. С крилото си го убил. Не можал да го грабне, защото останал под дървата.

– Да му налея малко вода в устата.

– Няма полза, умира. Как го ударил... И как избрал най-големия. – Чичо Митуш помълча и прибави по-нисичко: – Може пък да е същия. От ножа се отърва, а от орела не можа. Ех, кога има да се мре...

Гълъбите, бели като пеперуди, се връщаха. Един от тях се поспря, изпъна криле, позалуля се във въздуха като книжно хвърчило и след туй започна да се премята презглава надолу...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7829>]